

Ændringerne i den danske Strafferetspleje.

Af Byretsdommer VICTOR HANSEN.

I Juni 1929 nedsatte Justitsminister Zahle et Udvalg under Forsæde af Højesteretsdommer V. Topsøe-Jensen til at overveje Ændringer i den danske Retsplejelov. I Februar 1930 afgav Udvalget en Betænkning, i hvilken der stilledes Forslag om en Række vigtige Ændringer i Retsplejeloven, for Størstedelen vedrørende Strafferetsplejen. Flere af disse Ændringer stod i Forbindelse med det Forslag til en ny borgerlig Straffelov, der senere blev gennæmført som Borgerlig Straffelov af 15. April 1930. Men først og fremmest stilledes der eenstemmigt Forslag om Indførelse af Domsmandsinstitutionen og Bevisumiddelbarhedsprincippet.

Justitsministeriet fulgte i det store og hele Udvalgsbetænkningen og fremsatte i Rigsdagssamlingen 1930—31 et Lovforslag¹⁾ i Overensstemmelse hermed. Ved Lov Nr. 209 af 23. Juli 1932²⁾ lykkedes det at gennemføre flere af Lovforslagets Bestemmelser, bl. a. især dem, der var knyttede til den nye Straffelov, men Bestemmelserne om Indførelsen af Domsmandsinstitutionen og Umiddelbarhedsprincippet udgik af Loven. Regeringen fremsatte dog i de følgende Samlinger paany Lovforslag om disse Emner, og samtidig rejstes Spørgsmaalet om Ændringer i Lovens Regler om Nævningsinstitutionen for at skabe større Kontakt mellem Ret-

¹⁾ Dette Lovforslag er omtalt i min Artikel i nærværende Tidsskrift 1931 S. 232—264.

²⁾ Denne Lov er omtalt i min Artikel i nærværende Tidsskrift 1932 S. 291—321.

tens juridiske og dens læge Element. Ved Lov Nr. 112 af 7. April 1936¹⁾ er Sagen nu endelig bragt til Løsning.

Loven af 7. April 1936, der træder i Kraft den 1. Juli 1937²⁾, betyder i Forbindelse med Loven af 23. Juli 1932 en gennemgribende Ændring i den danske Strafferetspleje. Dens Hovedbestemmelser angaar — foruden de nye Regler om Højesterets Votering, jfr. Note 1 — Indførelse af Domsmandsinstitutionen og i Forbindelse hermed af Bevisumiddelbarhed, Nævningeproceduren og Strafferetsplejens Offentlighed.

I. Domsmandsinstitutionen.

A. *Domsmandssagernes Omraade.* Lægdommeres Medvirken i Straffesager blev i Danmark først — bortset fra visse Søsager — indført den 1. Oktober 1919, da Retsplejeloven

¹⁾ Denne Lov indeholder foruden de nedenfor omtalte Ændringer, der specielt vedrører Strafferetsplejen, ogsaa nye Regler om Højesterets Voteringsmaade, gældende baade for borgerlige Sager og for Straffesager. Da disse Regler dog i overvejende Grad har Betydning for den borgerlige Retspleje, skal de ikke her gøres til Genstand for nærmere Omtale. Det skal blot nævnes, at den nye Hovedbestemmelse i Lovens § 218, foreskriver, at Højesterets Domme og Kendelser skal indeholde Oplysning om de forskellige Meninger under Afstemningen, saavel vedrørende Resultatet som vedrørende Begrundelsen, med Oplysning om Stemmatal, men uden Angivelse af Dommernes Navne. Offentlig Votering, saaledes som det var foreslaaet af Regeringen, lykkedes det saaledes ikke at faa gennemført.

²⁾ Overgangsspørgsmaal maa løses efter Reglerne i Retsplejelovens Kapitel 95. Med Hensyn til Domsmands Medvirken vil dette medføre, at dersom Tiltale ikke er rejst inden den 1. Juli 1937, kommer Domsmand til at medvirke efter den nye Lovs Regler, jfr. § 1039. I modsat Fald kommer Domsmand ikke til at medvirke i første Instans og som Følge af Affattelsen af § 692, Stk. 2. — i hvert Fald bortset fra § 925-Sager — heller ikke i Anken, hvilket ogsaa, saafremt Dom i første Instans afsiges inden 1. Juli 1937, vil stemme med § 1040. Om § 925-Sager maa det samme gælde, naar Dom i første Instans afsiges inden d. 1. Juli 1937, og dette vil antagelig lade sig gøre i alle de Tilfælde, hvor Tiltalen til Retsbogen er rejst inden denne Dato.

traadte i Kraft og dermed opfyldte Grundlovens Bestemmelse fra 1849 om Nævningeinstitutionens Indførelse. Nævningesagerens Omraade har imidlertid stadig været meget begrænset, saaledes at Nævningesagerne kun udgør ca. 1 eller 2 Procent af alle egentlige Straffesager. Efter den nu gældende Regel i Lovens § 687 medvirker Nævninger i alle de Straffesager, der paakendes af Landsretterne i første Instans, nemlig foruden de talmæssigt betydningsløse politiske Sager og Sager angaaende Undsigelse (Straffelovens § 75), de Sager, der angaar Bannedrab. (Straffelovens § 238), Fosterdrab (Straffelovens § 242) eller -- bortset fra Bedrageri -- en Forbrydelse, for hvilken Loven hjemler Straf af Fængsel i 8 Aar eller derover, uden at saadan Straf er betinget af erhvervs- eller vanemæssig Udovelse af Forbrydelsen (Straffelovens § 82) eller af Gentagelse. Nævningebehandling kan dog -- bortset fra de politiske Sager og Undsigelsessager -- bortfalde, naar Sigtede i Retten har afgivet en uforbeholden Tilstaaelse og selv onsker Sagen paakendt ved Underretten efter de enkle Regler, der er givet om Tilstaaelsessager i Lovens § 925.

Alle andre Straffesager end Nævningesager paakendes ved Underretterne af en Enkeltdommer, altsaa uden Læggdommers Medvirken. Dette ændres ved Loven af 1936. Ifølge § 688 skal alle Straffesager, der paakendes ved Underretterne, afgøres under Domsmands Medvirken alene med 3 Undtagelser, nemlig:

1. § 925-Sagerne. Den i Retsplejelovens § 925 foreskrevne Behandlingsmaade udmærker sig ved, at Sager, i hvilke der foreligger en uforbeholden og troværdig Tilstaaelse, med Sigtedes og Politimesterens Samtykke kan paakendes uden Anklageskrift og Domsforhandling ved Forundersøgelsens Slutning. Da Domsmand ikke skal medvirke ved Forundersøgelsen, vilde Kravet om Domsmands Medvirken i disse Sager altsaa i Virkeligheden føre til en Ophævelse af § 925-Behandlingsmaaden. Dette har man imidlertid anset for uheldigt. § 925-Sagerne spiller i Praxis talmæssig set en stor Rolle, idet de udgør ca. Halvdelen af de egentlige Straffe-

sager, og en Ophævelse af denne Behandlingsmaade vilde derfor være meget bekostelig. Ogsaa de Sigtede er ofte interesserede i en hurtig Afgørelse af Sagen, særlig naar de er fængslede. Og paa den anden Side frembyder Behandlingsmaaden ikke nogen væsentlig Betænkelighed, da den som nævnt kun kan gennemfores med Sigtedes eget Samtykke. Naar Sigtede er fængslet eller anholdt, skal der altid beskikkes ham en Forsvarer, og i andre Tilfælde skal det udtrykkeligt tilkendegives ham, at han har Ret til at faa Forsvarer beskikket. Hertil kommer yderligere, at § 925-Sagerne i Tilfælde af Anke skal afgøres af Landsretten under Domsmands Medvirken, saa at Sigtedes Samtykke til § 925-Behandling altsaa ikke betyder noget endeligt Afkald paa Lægdommers Medvirken ved Strafudmaalingen. Og endelig maa det i denne Forbindelse erindres, at § 925-Behandling ifølge Loven er udelukket i visse vigtige Sager, nemlig især i Sager, i hvilke der bliver Spørgsmaal om Anvendelse af Straffelov 1930 § 65 (Sikkerhedsforvaring overfor visse erhvervs- eller vanemæssige Forbrydere), § 70 (Sikkerhedsforanstaltninger overfor en Tiltalt, der frifindes paa Grund af Utilregnelighed som Følge af Sindsygdом eller Aandssvaghed i højere Grad eller paa Grund af varig abnorm Tilstand), § 71 (Sikkerhedsforanstaltninger overfor en Tiltalt, der efter Forbrydelsens Foretagelse, men inden Dommen, er kommen i en saadan Tilstand som lige nævnt) eller § 73 (Anbringelse i Helbredelsesanstalt for Drankere).

Den lette og hurtige § 925-Bebehandlingsmaade har utvivlsomt i det store og hele virket tilfredsstillende i Praxis, og det vilde være meget beklageligt, om Tilbojelijheden til at samtykke i en saadan Behandling skulde tage af under den nye Ordning. Reglen om Domsmands Medvirken i Tilfælde af Anke i § 925-Sager er netop givet for at styrke denne Tilbojelijhed. Men det afgørende vil naturligvis være, at Underretsdommerne forstaar, at de Retningslinier, som Praxis i Domsmandssagerne angiver, bor følges ogsaa i § 925-Afgørelser. Det maa nemlig stærkt betones, at Lovens

Hovedregel om Underretssager er, at de behandles under Domsmands Medvirken. Selvom § 925-Sagerne talmæssigt set betyder meget, er denne Behandlingsmaade dog efter Loven at betragte som en Undtagelse. Ethvert Forsøg paa at skabe en anden Praksis i § 925-Sagerne end den, der udvikler sig i Domsmandssagerne, vil derfor være særdeles uheldig og utvivlsomt virke odelæggende for § 925-Behandling, som da vil være dødsdømt. Dersom der derimod opnaas den rette Harmoni paa dette Punkt, skulde der være Grund til at vente, at § 925-Behandling kunde opretholdes i omtrent samme Omfang som nu.

2. Sager, der behandles ved Sø- og Handelsretten i København eller ved Soretterne udenfor København, idet fagkyndige Dommere deltager i disse Sagers Afgørelse.

3. Politisager. Man har anset det for et altfor stort og bekosteligt Apparat at lade Domsmand medvirke i alle Politisager, der jo for en stor Del er Bagatelsager. Politisagernes Antal er meget stort. Alene i København behandles der aarligt over 15000 saadanne Sager. Mange af disse Sager afgøres i Retten af Dommeren med en Advarsel efter Retsplejelovens § 937 eller ved, at Tiltalte vedtager en Bøde efter § 936. At lade Retten bestaa af 3 Medlemmer i disse Sager vilde naturligvis være aldeles urimeligt.

I denne Forbindelse er der Grund til at nævne, at de Motorsager, i hvilke der er Spørgsmaal om Frakendelse af Førerretten, bl. a. især de Sager, hvor Tiltalte er sigtet for at have ført Motorkøretøj i spirituspaavirket Tilstand, efter Loven af 1932 er ophørt at være Politisager og behandles som almindelige Straffesager. I disse Sager vil Domsmand altsaa komme til at medvirke, medmindre § 925-Behandling finder Sted.

I Tilfælde af Anke bestemmer Lovens § 692, at Domsmand skal medvirke ved Landsretten i de Sager, i hvilke Underrettens Afgørelse er truffet under Domsmands Medvirken, samt — som ovenfor nævnt — i § 925-Sager. Derimod skal Domsmand ikke medvirke, naar Søsager, paa-

kendt under Medvirken af fagkyndige Dommere, eller Politisager paaankes.

Den norske Ordning, hvorefter Domme i Domsmandsager paaankes til Nævningeretten (Lagmannsretten) har man ikke fulgt i Danmark.

B. Om *Domsmandsretternes Sammensætning* bestemmer § 18, at Underretten skal bestaa af Underretsdommeren som Formand og 2 Doms mænd, hvilket stemmer med, hvad der gælder i Norge. Dersom Tiltalte mod Dommerens Stemme kendes skyldig i et strafbart Forhold, skal Dommeren ifølge Lovens § 214, Stk. 1, gøre Bemærkning om Afstemningen til Retsbogen. Denne Regel er givet, for at Forsvareren kan faa behørig Vejledning med Hensyn til Ankespørgsmaalet.

Naar Ankesager skal paadømmes af Landsretten under Domsmands Medvirken, skal Retten ifølge Lovens § 6 bestaa af 3 Landsdommere, af hvilke den ene er Rettens Formand, og 3 Doms mænd. I Tilfælde af Stemmelighed skal da ifølge § 216, Stk. 1, med Hensyn til Skyldspørgsmaalet og Strafudmaalingen det for Tiltalte gunstigste Resultat indtræde. Er der Uenighed om, hvilken Mening der er den ugunstigste for Tiltalte, skal der ifølge § 216, Stk. 3, stemmes særskilt herom, og hvis Stemmerne staar lige ved denne Afstemning, gør Formandens Stemme Udslaget. Ifølge Regeringsforslaget var Reglen om, at det for Tiltalte gunstigste Resultat skal indtræde i Tilfælde af Stemmelighed, ikke indskrænket til at gælde Skyldspørgsmaalet og Strafudmaalingen, men denne Begrænsning blev gennemført i Rigsdagen med den Begrundelse, at Reglen kun i disse Tilfælde er anvendelig¹⁾. Straffeloven vil ofte give Valget mellem forskellige Foranstaltninger, om hvilke det vil være umuligt at sige, hvilken der er den for Tiltalte ugunstigste.

¹⁾ Jfr. Landsdommer F. Lucas i U. f. R. 1934 B, Side 73—75, jfr. endvidere nedenfor under II, C om den tilsvarende Begrænsning i § 906 a vedrørende Nævningeproceduren.

Som Eksempler paa saadanne Valg kan nævnes Fængsel i et vist længere Tidsrum eller Psykopatforvaring, almindeligt Fængsel eller Psykopatfængsel, Internering paa den ene eller paa den anden Anstalt, Fængsel i 2 Aar (med Mulighed for Løsladelse paa Prove efter Forløbet af 16 Maanedre) eller Ungdomsfængsel (1—3 (4) Aar), Fængsel i 3 Aar (med Mulighed for Løsladelse paa Prove efter 2 Aars Forløb) eller Arbejdshus (1—5 Aar), Fængsel i 8 Aar (med Mulighed for Løsladelse paa Prove efter Forløbet af $5\frac{1}{3}$ Aar) eller Sikkerhedsforvaring (4 Aar—paa Livstid).

Til Skyldspørgsmaalet og Strafudmaalingen horer formentlig Spørgsmaal om Strafudlukkelsesgrunde (bortset fra Straffelovens §§ 16 og 17, Stk. 1), om Grunde, der medfører eller kan medføre Strafbortfald (derunder Forældelse), om Strafforhøjelses- og Strafnedsættelsesgrunde, om skærpende eller formildende Omstændigheder, i det hele om Anvendelse af Straffelovens Kapitel 10 (om Straffens Fastsættelse) og om Anvendelse af betinget Dom. Reglen medfører saaledes, at Tiltalte ikke vil kunne kendes skyldig hverken af Rettens juridiske Element alene eller af dens læge Element alene. Til Dømfældelse vil kræves mindst 4 Stemmer eller $\frac{2}{3}$ Stemmers Flertal.

Bortset fra Skyldspørgsmaalet og Strafudmaalingen bliver det da i Tilfælde af Stemmelighed Retsplejelovens almindelige Regel i § 216, Stk. 1, der kommer til Anvendelse, saaledes at Formandens Stemme gør Udslaget. Dette vil være Tilfældet med Hensyn til Spørgsmaalet om Valg mellem paa den ene Side almindeligt Fængsel og paa den anden Side Ungdomsfængsel, Psykopatfængsel, Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring, om Straffelovens § 16, jfr. § 70, og § 17, Stk. 1, jfr. § 70¹⁾, om de øvrige i Straffelovens Kapitel 9 omhandlede Retsfølger — deriblandt altsaa især

¹⁾ Disse Bestemmelser handler om Sikkerhedsforanstaltninger overfor Personer, der ved Handlingens Foretagelse var utilregnelige, eller som da befandt sig i en sjælelig Abnormtilstand og anses for uegnede til Paavirkning gennem Straf.

ogsaa Frakendelse af borgerlige Rettigheder ifølge § 78 — og om Paataleberettigelsen. Med Hensyn til Straffelovens § 16 og § 17, Stk. 1, maa det her antagne Resultat — nemlig at i Tilfælde af Stemmeligbed Retsformandens Stemme er afgørende saavel i Spørgsmaalet om Tilstandens Tilstedeværelse, som i Spørgsmaalet om Anvendelse af de i § 70 nævnte Foranstaltninger — formentlig gælde, uanset om man maatte finde det bedst stemmende med Ordlyden af Reglen i § 216, Stk. 1. Resultatet følger nemlig af Reglens Begrundelse, ligesom det ogsaa stemmer med den nedenfor under II, B omtalte Ændring i Retsplejelovens § 897, Stk. 2, og den bag denne Ændring liggende Begrundelse.

Om Afstemningsrækkefølgen bestemmer § 214, Stk. 1, at Domsmand altid stemmer først og saaledes, at den yngre stemmer for den ældre.

C. Med Hensyn til *Domsmandenes Virksomhed i den enkelte Sag* udtaler § 98 c, Stk. 1, at de medvirker ved Domsforhandlingen og Paakendelsen af Sagen. Derimod skal de ikke deltage i Forundersøgelsen, men da der indføres Bevisumiddelbarhed, vil Forundersøgelsen blive indskrænket til det mindst mulige, jfr. nedenfor under E. Ifølge § 98 c, Stk. 3, virker Domsmand med samme Beføjelser som Dommere under Domsforhandlingen og de i Forbindelse med denne staaende Afgørelser, medmindre andet er særligt fastsat, hvilket er Tilfældet med Hensyn til Afgørelsen af Spørgsmaal om speciel Inhabilitet, jfr. § 66, sidste Stykke, og om Domsmands Fritagelse, Forfald, Udelukkelse, Udeblivelse m. v., jfr. § 98 b. Domsmandene skal f. Eks. deltage i Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt Dorene skal lukkes efter § 30, jfr. § 29, eller offentlig Gengivelse af Retsforhandlingen forbydes efter § 31, Stk. 3, og i Afgørelsen af Tvistigheder, der maatte opstaa under en Vidneforsel efter § 190. Ligeledes er Domsmandene berettigede til at stille Spørgsmaal til Tiltalte og Vidnerne, se § 965,

Stk. 2, jfr. §§ 868 og 875, § 965 a, Stk. 1, jfr. §§ 868 og 875, samt § 928, Stk. 2 og 3, jfr. §§ 868 og 875. Endvidere skal Doms mænd medvirke ved de i Lovens § 998 omhandlede Afgørelser angaaende en Straffedoms Fortolkning m. v. I andre Afgørelser, som træffes ved Kendelse og ikke staar i Forbindelse med Domsforhandlingen, deltager Doms mænd derimod ikke, altsaa ikke i Afgørelser efter Straffelovens § 17, Stk. 2, 4. og 5. Punktum¹⁾, § 58²⁾, § 66, Stk. 2³⁾, § 70, Stk. 3⁴⁾, § 75⁵⁾ og § 97, Stk. 3⁶⁾. Og endelig bestemmer § 98 c, Stk. 4, at Doms mænd ikke — ligesaa lidt som normalt Nævninger, jfr. § 993 — skal deltage i Afgørelsen af borgerlige Krav, der rejses under en Straffesag.

Hovedbestemmelsen er Lovens Regel i § 98 c, Stk. 3, om, at Doms mændene virker med samme Beføjelser som Dommere. Hermed gives der Udtryk for Hovedgrundsætningen i hele Domsmandsinstitutionen, nemlig at skabe en Domstol, der ligesom en udelukkende af juridiske Dommere dannet Kollegialret bestaar af flere ligestillede Medlemmer med samme Interesser og samme Opgaver. At dette fra første Færd fores ud i Livet paa rigtig og for-

1) Afgørelser af, om Fuldbyrdelsen af en Straf, der udstaaes i Psykopatfængsel, skal fortsættes eller afbrydes, naar der under Straffens Udstaaelse rejses Spørgsmaal om, hvorvidt en Fortsættelse af denne vil være unyttig eller medføre Fare for en alvorlig Forværrelse af den dømtes Tilstand.

2) Afgørelser af, om en betinget Dom, uanset at Betingelserne er brudt, dog ikke skal fuldbyrdes, fordi Bruddet er den dømte utilregnelig.

3) Afgørelser af, om en Person, der har hensiddet 20 Aar i Sikkerhedsforvaring, fortsat skal forblive under saadan Forvaring, fordi Fængselsnævnet anser Losladelse for betænkelig.

4) Afgørelser af, om Sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet overfor en utilregnelig eller abnorm Person, skal ændres eller ophæves.

5) Afgørelser af, om Paalæg eller Foranstaltninger, der er truffet i Anledning af Undsigelse, skal ophæves.

6) Afgørelser af Begæring om Æresoprejsning ved Retskendelse.

staaende Maade, og at enhver Tendens til at dele Retten i to Grupper, en juridisk og en læg, kvæles i Fødslen, vil være af allerstørste Betydning for Institutionens Trivsel. Her vil der være en vigtig Opgave saavel for Dommerne som for Domsmandene, og naturligvis først og fremmest for Retsformanden. Her ligger Hovedfordelen ved Domsmandsinstitutionen i Sammenligning med Nævningeinstitutionen. Erfaringerne fra andre Felter for Samarbejde mellem Jurister og Lægmænd skulde berettige til at nære Haab om, at dette Synspunkt vil lade sig gennemføre i Praksis.

En særlig Provosten i saa Henseende vil maaske Afgørelserne af Spørgsmaalet om Tiltaltes Tab af borgerlige Rettigheder efter Straffelovens § 78 blive. De juridiske Domstole i Danmark har med Højesterets Tilslutning fortolket denne Bestemmelse meget strengt. Det vil blive af stor Interesse at se, hvorledes Rettens Sammensætning af et juridisk og et lægt Element her vil virke. Som ovenfor nævnt vil ved Landsretten Retsformandens Stemme være afgørende i dette Spørgsmaal i Tilfælde af Stemmelighed. Forhaabentlig vil denne Ordning ikke give Anklagemyndigheden Anledning til altfor mange Ankebeslutninger. Dette vil sikkert være ikke blot til stort Besvær for Strafferetsplejen, men ogsaa til betydelig Skade for Domsmandsinstitutionen. Bedst vilde det sikkert være, om hele Spørgsmaalet om Frakendelse af borgerlige Rettigheder¹⁾ blev løst af Lovgivningsmagten inden Loven af 1936 træder i Kraft.

D. *Udtagelsen af Domsmand* er ordnet paa lignende Maade som Udtagelse af Nævninger, og Reglerne om Udtagelse af Domsmand og Nævninger er derfor i videst muligt Omfang sammenarbejdede, og for de sidstes Vedkommende tillige forenklet en Del.

I store Hovedtræk gaar Ordningen ud paa, at der aarlig for København samt for hver Købstad og Sogneraadskreds blandt Folketingsvælgerne udtages et Antal Personer, der

¹⁾ Jfr. Landsdommer F. Lucas' Artikel i U. f. R. 1934 B, S. 153 ff.

maa anses for særlig egnede og værdige til Lægdommerhvervet, og som danner Grundlisten. Udtagelsen foretages af Grundlisteudvalget bestaaende af 5 Medlemmer, af hvilke et (Formanden) vælges af vedkommende Landsretspræsident, et af vedkommende Underretsdommer og 3 af vedkommende Kommunalbestyrelse, jfr. Lovens § 73.

Af Grundlisterne udtages 3 Slags Aarslister, nemlig Nævningelisterne for hver Nævningekreds, Landsretternes Domsmandslistor for hver Nævningekreds og Underretternes Domsmandslistor for hver Underretskreds. Denne Udtagelse foretages ved Lodtrækning af Aarslisteudvalget bestaaende af en af Kongen beskikket Formand — i Praktis Amtmanden — samt to af vedkommende Landsretspræsident og to af de kommunale Myndigheder valgte Medlemmer, jfr. Lovens § 78. Domsmandslistornes Størrelse skal fastsættes af Justitsministeriet saaledes, at det kan ventes, at en Domsmand kommer til at virke fire Gange om Aaret.

Af Domsmandslistorne udtages Domsmandene i den Rækkefølge, i hvilken de er blevet opført paa Listen i Henhold til Lodtrækningen. Udtagelsen foretages ved Landsretten af Afdelingens Formand og ved Underretterne af Dommeren, i København af Byrettens Præsident. Domsmandene udtages for en enkelt Dag og deltager i Afgørelsen af alle de Sager, som foretages den paagældende Dag, selv om de ikke naar at blive afsluttede samme Dag. Nogen Udskydningsret som i Nævningesager, jfr. §§ 859—60, er ikke hjemlet. De udtagne Domsmand indkaldes med mindst 3 Dages Varsel, og dersom de indkaldte Domsmand ikke alle møder, kan Retten i Stedet for at udsætte Sagen søge det fornødne Antal Domsmand bragt til Veje ved Indkaldelse af den eller de paa Domsmandslistorne opførte Personer, som formodes lettest at kunne komme til Stede.

Om speciel Inhabilitet gælder ifølge § 66, Stk. 1, de samme Regler som for Dommere.

Hver Gang en Domsmand er udtaget, skal han underskrive en Erklæring, hvori han paa Ære og Samvittighed

lover, at han, som Domsmand opmærksomt vil følge Forhandlingerne i Retten og domme saaledes, som han finder ret og sandt at være efter Loven og Sagens Bevisligheder.

E. *Domsmandssagernes Behandling.* Hvad Straffesagernes første Stadium, Efterforskningen, angaar, har Domsmandsinstitutionens Indførelse kun medført en Ændring i Lovens § 806. Denne Paragraf bestemmer, at Efterforskningens Formaal er at tilvejebringe saadanne Oplysninger, som er tilstrækkelige til at bestemme, om Forfølgning skal indledes ved Retten ved Begæring om Forundersøgelse eller Iværksættelse af Tiltale, eller som er tjenlige til at forberede Sagens Behandling ved Retten, samt at foranstalte Bevisførelse, naar det maa befrygtes, at et Bevis ellers vilde gaa tabt. Til denne Paragraf har Loven af 1936 føjet en udtrykkelig Bestemmelse om, at Efterforskningen ikke maa strækkes udover disse Ojemed.

Bestemmelsen svarer til den tilsvarende Regel i § 818 om Forundersøgelsen (jfr. nedenfor) og blev indsat, fordi det fra Politiets Side¹⁾ blev antydet, at hvis Forundersøgelsen blev indskrænket, kunde det blive nødvendigt at foretage en tilsvarende Udvidelse af Efterforskningen. Da dette naturligvis vilde være i Strid med de Formaal, der ligger bag Bestemmelsen om Forundersøgelsens Indskrænkning, nemlig at skabe en saa frisk Bevisførelse som muligt for den dommende Ret, hvor Domsmandene — i Modsætning til ved Forundersøgelsen — er til Stede, blev Reglen givet.

Hvad dernæst Sagernes andet Stadium, Forundersøgelsen, angaar, bestemmer Lovens § 818, at dens Ojemed er at tilvejebringe saadanne Oplysninger, som udfordres for at afgøre om, for hvilken Forbrydelse og for hvilken Ret Tiltale skal rejses. Iøvrigt har Paragraffen hidtil sondret mellem Nævningesager, i hvilke Bevisumiddelbarhed er gennemført, og hvor Forundersøgelsen derfor ikke har haft

¹⁾ Jfr. Politivadvokat Krenchels Artikel i U. f. R. 1931 B, Side 36.

yderligere Formaal end det nævnte, og andre Sager, i hvilke der under Forundersøgelsen tillige skal tilvejebringes Bevismateriale til Brug ved Opkæsning for den dømmende Ret. Paa Grund af Nævningesagernes meget ringe Antal er denne Sondring forøvrigt vistnok ikke altid blevet tilstrækkeligt overholdt i Praksis, saaledes at man undertiden i Nævningesager har udstrakt Forundersøgelsen videre end egentligt stemmende med Loven.

Ved Loven af 1936 indføres — som nødvendigt er — Bevisumiddelbarheden ogsaa i Domsmandssagerne, og Sondringen under Forundersøgelsen mellem Nævningesager og andre Sager er derfor ophævet, saaledes at de hidtil om Nævningesager gældende Regler nu gælder ogsaa for alle andre Sager. Yderligere tilføjes det i § 818 udtrykkeligt, at udover de angivne Øjemed maa Forundersøgelsen ikke strækkes.

Det maa herefter forventes, at Forundersøgelsen i Praksis vil blive holdt indenfor de snævre Grænser, som stemmer med Lovens Ordning. Forundersøgelse er efter Loven overhovedet aldrig obligatorisk. Allerede inden Loven af 1932 havde man i Praksis i enkelte Tilfælde oversprunget Forundersøgelsen og rejst Tiltale umiddelbart paa Grundlag af Efterforskningsmaterialet. Efter Loven af 1932 er dette sket i lidt større — omend sikkert i for ringe — Omfang. F. Eks. paadømmes i København de fleste Sager om Automobilkørsel i spirituspaavirket Tilstand uden forudgaaende Forundersøgelse. Efter Loven af 1936 vil der forhaabentlig foregaa en Udvikling videre i samme Retning i Sager, hvor der ikke foreligger eller er Grund til at forvente en Tilstaaelse fra Sigtedes Side. Hvor dette derimod er Tilfældet, vil en Forundersøgelse være naturlig af Hensyn til Muligheden for, at Sagen kan behandles efter Lovens § 925 uden Domsforhandling.

I Forbindelse med Ændringerne i § 818 har man i § 171 ophævet den Forskel, der hidtil har været mellem Nævningesager og andre Straffesager med Hensyn til Afstands-

bestemmelserne for Vidners Mødepligt og endvidere givet en almindelig Regel om, at den dømmende Ret eller dens Formand kan beslutte, at et Vidne, uanset hvor langt det bor fra Rettens Sæde, skal give Møde til Afhøring under Domsforhandlingen, naar det skønnes ønskeligt af Hensyn til Sagens Oplysning, jfr. med Hensyn til Syns- og Skøns-mænd § 204.

Domsforhandlingen for Underretten vil fremtidig blive Sagens Tyngdepunkt, medens det hidtil ofte har været Forundersøgelsen, til hvilken Hovedinteressen i Sagen var knyttet. Domsforhandlingen vil utvivlsomt tage betydelig længere Tid end hidtil. Til Gengæld vil ganske vist Forundersøgelsen tage mindre Tid, fordi den som ovenfor nævnt indskrænkes. Endvidere vil en betydelig Tidsparelse opnaas ved, at Protokollationen indskrænkes, jfr. med Hensyn til Forundersøgelsen den skete Ændring i § 824 og med Hensyn til Domsforhandlingen § 928, Stk. 3, jfr. § 876, hvorefter det væsentligste af de afgivne Udsagn paa samme Maade som i Nævningsager skal optages i en særskilt Bog. Denne Regel kan dog naturligvis ikke være til Hinder for, at der undtagelsesvis, naar særlige Grunde skønnes at foreligge, finder en Protokollation af et Udsagn Sted.

Alt i alt kan det næppe betvivles, at Sagernes Behandling gennemsnitlig vil tage betydelig længere Tid, naar Domsmand skal medvirke. Men heri er der ikke noget mærkeligt. Lægdommers Medvirken vil altid medføre et noget langsommere Tempo i Retsforhandlingen.

Proceduren for Underret er i vidt Omfang ordnet som Nævningeproceduren, jfr. §§ 926—929. Bl. a. følger det af § 928, Stk. 1, jfr. § 846, at Tiltalte som Regel skal være personlig til Stede under hele Domsforhandlingen, cfr. hidtil § 928, Stk. 2. Beskikkelse af Forsvarer bliver obligatorisk, jfr. § 731, hvilket dog ikke betyder nogen væsentlig Ændring i Forhold til hidtil gældende Praksis. En tilsvarende Regel til den i § 911 om Nævningesager givne, hvorefter Dommen i det Omfang, hvori den er grundet paa Næv-

ningernes Erklæring, indskrænker sig til en Henvisning til denne, er naturligvis ikke givet for Domsmandssagerne, i hvilke Dommene vedblivende skal affattes med egentlige Præmisser, jfr. § 929, Stk. 2 og 3. At Domsmandene skal være til Stede, ikke blot naar Domsresultatet, men ogsaa naar selve Dommens Formulering vedtages, er udtrykkelig foreskrevet i § 216, sidste Stk. Dette vil sikkert medføre, at man i videst muligt Omfang søger at afsige Dom samme Dag, som Sagen er optaget.

Landsrettens Domsforhandling i Ankesager har været et af de Omraader indenfor Stralleretsplejen, hvor moderne Retsplejegrundsætninger mindst gjorde sig gældende. Proceduren har været præget af kedsommelig Oplæsning af Sagens skriftlige Materiale, idet Bevisumiddelbarhed ikke er gennemført. Denne Behandlingsmaade indskrænkes ved Loven af 1936 til de -- forhaabentlig ikke talrige -- Sager, hvor Anken ikke omfatter Bedømmelse af Beviserne for Tiltaltes Skyld, jfr. Lovens § 965, Stk. 1. Hvor dette derimod er Tilfældet, skal der ifølge de nye Bestemmelser i §§ 965 a—965 c finde en fuldstændig ny Domsforhandling Sted under fornyet Anvendelse af Bevisumiddelbarhed. Sagens Forberedelse, Behandling og Paakendelse sker i det store og hele efter Reglerne for Nævningeproceduren.

Disse nye Regler kommer efter Loven, der paa dette Omraade ikke sonderer mellem Domsmandssager og andre Sager, ogsaa til Anvendelse i de Tilfælde, hvor Ankebehandlingen finder Sted uden Medvirken af Domsmand, altsaa især i Politisager, naar Anken omfatter Bedømmelsen af Beviserne for Tiltaltes Skyld.

Mens Loven hidtil har foreskrevet, at der til Brug ved Oplæsningen under Domsforhandlingen for Underret og for Landsret i Ankesager skal tilvejebringes trykte eller maskinskrevne Ekstrakter af Sagens Akter — hvilket forøvrigt ikke er blevet anvendt i Praksis ved Underretterne —, er en saadan Forskrift ikke givet i Loven af 1936. Dette staar naturligvis i Forbindelse med, at Oplæsningen indskrænkes

under Anvendelsen af Bevisumiddelbarhed. Man har derfor ikke anset det nødvendigt i Loven at fastsætte en Pligt for Parterne til at tilvejebringe saadanne Ekstrakter, hvilket ej heller har været foreskrevet i Lovens Regler om Nævningeproceduren og om Ankesagers Behandling for Højesteret. Ligesom der imidlertid hidtil i Praksis desuagtet er blevet anvendt Ekstrakter i disse Tilfælde, maa dette naturligvis ogsaa under den nye Ordning opretholdes i det — betydelig formindskede — Omfang, som Ordningen kræver. Den nærmere Fremgangsmaade vil formentlig blive fastlagt ved Aftaler mellem Retterne, Anklagemyndigheden og Forsvarernes Organisation. Ganske særligt maa det iagttages, at Doms mændene altid under Sagens Behandling er forsynede med det samme skriftlige Materiale som Dommerne. Dette stemmer ikke blot med Lovens Bestemmelser, der som Hovedregel stiller Doms mændene lige med Dommerne, men vil ogsaa være aldeles nødvendigt, saafremt man fra første Færd skal komme ind i det rette Samarbejde mellem de juridiske og de læge Dommere.

Ifølge Retsplejelovens § 945, sidste Stykke, kan Anke i Nævningesager ikke grundes paa, at Spørgsmaalet, om Tiltalte skal domfældes, er urigtigt afgjort som Følge af en fejlagtig Bedømmelse af Bevisernes Vægt. Derimod var Højesteret tidligere ikke udelukket fra at paakende saadanne Bevisspørgsmaal i andre Straffesager, nemlig dels Sager, paakendte i første Instans ved Landsret uden Nævninger, dels Sager, paakendte i første Instans ved Underret og paankede til Højesteret som tredje Instans med Justitsministerens Tilladelse efter Lovens § 966.

Ved Loven af 1932 skete der som ovenfor nævnt den Ændring paa dette Omraade, at Landsretterne i første Instans kun paakender Nævningesagerne, og som Følge heraf har der derefter ikke været nogen Art af Straffesager, i hvilke Bevisspørgsmaalet uden særlig Tilladelse kan bringes frem for Højesteret. Kun naar Justitsministeren i særlige Undtagelsestilfælde i Medfør af Retsplejelovens § 966 giver

Tilladelse til, at en Underretssag føres frem til Højesteret som tredje Instans, har Bevisspørgsmaalet kunnet komme til Afgørelse for Højesteret.

Loven af 1936 har fuldført Udviklingen i denne Retning, idet Højesteret efter §§ 966 og 967 udelukkes fra at paakende Bevisspørgsmaalet ogsaa i de Tilfælde, hvor det efter Loven af 1932 var muligt. Dette er en naturlig Følge af, at disse Sager normalt vil blive paadømt under Medvirken af Domsmand og under Anvendelse af Bevisumiddelbarhed. Det vil da være det naturlige, at den Regel, der ifølge § 945, sidste Stykke, som ovenfor nævnt gælder for Nævningesager, ogsaa kommer til Anvendelse paa andre Straffesager.

At Udviklingen saaledes er gaaet i Retning af at indskrænke Højesterets Kompetence i Straffesager, for saa vidt angaar Bevisspørgsmaalet, staar for øvrigt ikke blot i Forbindelse med, at Domsmandsinstitutionen indføres, men er ogsaa en Følge af, at Højesteret næsten aldrig har tilladt Afhøring af Vidner eller Udspørgning af Tiltalte direkte for Højesteret. Under disse Omstændigheder vilde det være betænkeligt, at Bevisspørgsmaalet, efter at være afgjort af Landsretten under Anvendelse af Bevisumiddelbarhed, derefter skulde kunne paakendes af Højesteret paa Grundlag af Protokollater, optagne ved Underretten. Da der i Domsmandssager ikke i Forvejen har fundet nogen udførlig Protokollation Sted, vilde en saadan Ordning forøvrigt ogsaa være meget besværlig.

I denne Forbindelse er der Grund til at bemærke, at med denne Ordning Gennemførelse bortfalder i det væsentlige de Betæneligheder, som fra forskellig Side — omend næppe med Rette — har været anført mod offentlig Votering i Højesteret i Straffesager.

II. Nævningeinstitutionen.

A. Reglerne om Nævningeuttagelsen er blevet forenklet. De hidtil gældende Regler gaar ifølge Kapitel 9 ud paa,

at Aarslisteutvalget (se ovf. Side 13), hver Gang der skal holdes Nævningeting, af Aarslisten ved Lodtrækningen udtager en Hovedliste og en Hjælpeliste over henholdsvis 18 og 10 Nævninger til Nævningetinget. Blandt disse Nævninger udtages da ifølge §§ 854 ff. af Retten ligeledes ved Lodtrækning de 12 Nævninger til den enkelte Sag. Da imidlertid ogsaa selve Aarslisten er dannet ved Lodtrækning blandt de paa Grundlisterne optagne Personer, har man ment at kunne undvære Lodtrækningerne til Tinget og til den enkelte Sag. De nye Regler i Kapitel 9 gaar derfor ud paa, at Retten selv udtager Hoved- og Hjælpeliste over Nævninger til Tinget i den Rækkefølge, hvori de ved Lodtrækningen til Aarslisten er udtagne og opførte paa denne. Udtagelsen finder Sted i et Møde, der kan holdes paa det Sted, hvor Retten har sit Sæde, selvom det forestaaende Ting skal afholdes paa et af Rettens andre Nævningetingsteder. Paa Tinglisterne opføres Nævningerne da i den samme Rækkefølge, i hvilken de er opført paa Aarslisten, og denne Rækkefølge danner da ligeledes Grundlaget for Udtagelsen af Nævninger til de enkelte Sager under Tinget. Denne Udtagelse foregaar ifølge § 858 saaledes, at man ved Begyndelsen af den første Sag paa Tinget ved Lodtrækning udtager en af de paa Hovedlisten optagne Personer og derpaa udtager man til Nævninger i Sagen de Personer, der er opført paa Listen efter den først udtagne, idet man, naar den sidst optagne er udtaget, begynder forfra paa Listen. Ved Nævningeuttagelser til de følgende Sager under samme Ting fortsætter man da — uden ny Lodtrækning — paa det Sted af Listen, hvor man sidst standsede, og opnaar herved, at alle de paa Listen opførte Nævninger efterhaanden under Tinget kommer i Funktion, medens det under den nugældende Ordning, hvor selvstændig Lodtrækning af alle Nævninger foretages for hver enkelt Sag, kan hænde, at en paa Listen opført Nævning Dag for Dag møder op uden at blive udtrukket.

B. Ifølge Straffelovens § 16 er Handlinger straffri, naar de er foretaget af Personer, der er utilregnelige paa Grund af Sindssygdom eller Tilstande, der maa ligestilles hermed, eller Aandsvagthed i højere Grad, og da der her er Spørgsmaal om en Strafadelukkelsesgrund, er det ifølge Retsplejelovens § 885 Nævningerne, der afgør, om Straffelovens § 16 kommer til Anvendelse. Straffelovens § 17, Stk. 1, bestemmer endvidere, at hvis Gerningsmanden ved Handlingens Foretagelse befandt sig i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse eller Forstyrrelse af Sjælsevernerne, herunder seksual Abnormitet, betinget varigere Tilstand, der dog ikke er af den i § 16 angivne Beskaffenhed, afgør Retten, om han kan anses egnet til Paavirkning gennem Straf. Om en af disse Tilstande har foreligget, skal ifølge Retsplejelovens § 886 ligeledes afgøres af Nævningerne, medens de juridiske Dommere afgør, om den Tiltalte kan anses egnet til Paavirkning gennem Straf.

Om de Spørgsmaal, som med Hensyn til Straffelovens § 16 eller § 17, Stk. 1, stilles Nævningerne, gælder Retsplejelovens § 897, Stk. 2, der bestemmer, at en for Tiltalte ugunstig Besvarelse kun kan vedtages med mindst 8 Stemmer af 12. Det er Retten, der ved Spørgsmaalstillingen, jfr. § 884, Stk. 1, bestemmer, hvilket Svar der maa anses som det for Tiltalte ugunstigste, og denne Afgørelse maa være bindende for Nævningerne.

Medens det ikke volder Vanskelighed at anvende Skelnemærket »ugunstig for Tiltalte« med Hensyn til Skyldspørgsmaalet, er dette Skelnemærke i Virkeligheden uanvendeligt, hvor det drejer sig om at træffe Afgørelse angaaende Tilstedeværelsen af en af de i Straffelovens §§ 16 eller 17 nævnte Tilstande. Følgen af, at Tiltalte erklæres at have handlet i en af disse Tilstande, vil nemlig ganske vist være eller — ved § 17 — kunne være den, at Idømmelse af Straf bortfalder, men i Stedet herfor bliver der da Spørgsmaal om Anvendelse af de i Straffelovens § 70 omtalte

Sikkerhedsforanstaltninger¹⁾. I Praxis har man som Regel ved Spørgsmaal om Tilstedeværelse af en af de i Straffelovens § 16 eller § 17 nævnte Tilfælde betraget den bekræftende Besvarelse som den for Tiltalte gunstigste, men i hvert Fald i et enkelt Tilfælde har Retten dog truffet den modsatte Beslutning²⁾.

Paa Grundlag af en Indstilling fra det staaende Retsplejeudvalg³⁾ er Vanskelighederne ved den hidtidige uheldige Ordning paa dette Omraade nu ved Ændringer i Retsplejelovens §§ 892, 897, Stk. 2 og 3, og 899 blevet fjernet, idet Nævningernes Svar paa Spørgsmaalet vedrørende Tilstedeværelsen af en af de i Straffelovens § 16 eller 17 nævnte Tilstande vedtages ved simpel Stemmefflerhed, saaledes at Afgørelsen i Tilfælde af Stemmelighed træffes af Retten.

I Forbindelse med disse Ændringer blev der ligeledes efter Indstilling fra Retsplejeudvalget⁴⁾ vedtaget en Ændring i § 897, Stk. 3, gaaende ud paa, at en Nævning, der har stemt for Frifindelse, men er blevet overstemt, vel skal kunne undlade at stemme om subsidiære Spørgsmaal — bortset fra Spørgsmaal angaaende Straffelovens §§ 16 eller 17 —, men dog ikke — som efter den nugældende Regel — skal være udelukket derfra.

C. Den traditionelle skarpe Sondring mellem Rettens og Nævningernes Kompetence har indtil Loven af 1932 været gennemført i den danske Retspleje. Nævningerne afgør Skyldspørgsmaalet, jfr. § 885, medens Retten træffer de derefter følgende Afgørelser, jfr. § 906. Retsformanden afgiver i Retsmødet, naar Nævningespørgsmaalene er fastsat, sin Retsbelæring, jfr. § 893, hvoraf bestemte Dele af Par-

¹⁾ Jfr. Artikler i U. f. R. 1934 B. af Landsdommerne Lucas, Side 75 ff., Bang, Side 147 ff. og Egmont Andersen, Side 278 ff.

²⁾ Se U. f. R. 1934 B. Side 148 øverst.

³⁾ Jfr. Rigsdagstidende 1935--36, Tillæg A. Spalte 2921--32.

⁴⁾ Jfr. Note 3.

terne kan forlanges protokolleret til Brug ved eventuel Anke paa Grund af urigtig Vejledning i Loven, jfr. § 945, Nr. 2. Nævningerne maa, indtil deres endelige Kendelse er afgivet, ikke angaaende Sagen have Samtale eller Forbindelse med nogen anden end Retten gennem dennes Formand, jfr. § 866, og deres Raadslagning foregaar i et særskilt Lokale, som de ikke maa forlade eller andre betræde uden Retsformandens Tilladelse, jfr. § 895. Dersom de under Raadslagningen kommer i Tvivl, maa der derfor ske Henvendelse til Retsformanden, som efter at Retten er formelig sat, giver fornøden Oplysning i Retsmødet, jfr. § 898. Om Raadslagningen og Afstemningen skal Nævningerne iagttage Tavshed, jfr. § 895.

Ved Loven af 1932 blev der paa et enkelt Punkt gennemført en Ændring i den gældende Ordning, idet en ny Regel i § 886 a, jfr. § 889, — svarende til en Bestemmelse i norsk Ret — foreskriver, at en af Parterne eller en af Nævningerne altid kan forlange, at der stilles Spørgsmaal til Nævningerne om, hvorvidt der foreligger formildende eller skærpende Omstændigheder.

Hvis man vil gaa videre i Retning af at ophæve den skarpe Adskillelse mellem Nævningedomstolens juridiske og dens læge Element, uden dog at drage Konsekvensen fuldt ud og gaa over til en egentlig Domsmandsordning, hvor de juridiske og de læge Dommere i Forening danner Retten og samarbejder direkte som ligestillede Medlemmer af denne, frembyder der sig særlig to Muligheder, dels at lade Nævningerne eller nogle Repræsentanter for dem deltage i Rettens Strafudmaaling og de øvrige Afgørelser, der følger efter Nævningekendelsen, dels at lade Retten eller dens Formand overvære eller deltage i Nævningernes Raadslagning og Afgørelse af Skyldspørgsmaalet. Begge Dele er forsøgt i forskellige Lande, hvor man — ligesom i Danmark — har høstet Erfaringer om det uheldige i den traditionelle Ordning. Om Nævningernes Deltagelse i Strafudmaalingen er der saaledes truffet Bestemmelser bl. a. i Frankrig, og om Retsformandens Tilstedeværelse under

Nævningernes Raadslagning findes der Regler bl. a. i Italien og Schweiz.

Den danske Regering har været Tilhænger af at give Nævningerne Andel i Strafudmaalingen og optog derfor i sine Lovforslag efter 1932¹⁾ en ny Bestemmelse i § 906 a, gaaende ud paa, at der, naar Tiltalte i en Nævningesag skulde idømmes Straf eller Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring, af Nævningerne ved Forholdstal skulde vælges 3 Nævninger til at tiltræde Retten og som Medlemmer af denne deltage i de nævnte Afgørelser. Valget af de 3 Nævninger skulde foregaa under Ordførerens Ledelse og efter Andres Valgmaade, saaledes at de nærmere Enkeltheder ved Valgordningen skulde fastsættes ved kongelig Anordning²⁾. De tre valgte Medlemmer kunde ikke bindes ved nogen Forskrift fra de andre Nævninger og var ikke berettigede til at forhandle med disse under Rettens Votering.

Det staaende Retsplejeudvalg, der i en Erklæring af 31. Oktober 1931 havde udtalt ikke at kunne anbefale dette Forslag, udarbejdede i 1935 et Udkast til en noget andet Ordning af Nævningernes Deltagelse i Strafudmaalingen m. m., gaaende ud paa, at samtlige 12 Nævninger skulde tiltræde Retten, saaledes at Nævningerne hver havde een Stemme, Dommerne hver fire Stemmer. Den ligelige Repræsentation af det læge og det juridiske Element i Retten opretholdtes saaledes, men man undgik Nødvendigheden af et Valg blandt Nævningerne, der formentes undertiden at kunne volde Besvær eller dog i hvert Fald tage nogen Tid. Et Forslag i denne Retning var forøvrigt allerede tidligere fremsat af Generalauditor Pürschel under Folketingsudvalgets Arbejde.

Dette af Retsplejeudvalget udarbejdede Forslag blev ganske vist af Udvalget forkastet med 13 Stemmer mod 3, men blev dog optaget i Regeringsforslaget 1935—36 og med forskel-

¹⁾ Rigsdagstidende 1932—33, Tillæg A. Sp. 3031—32 og 3049—52.

²⁾ Et Udkast til Valgregler findes i Rigsdagstidende 1932—33, Tillæg B. Sp. 2469—70.

lige mindre væsentlige Ændringer gennemført ved Loven af 1936 i den nye § 906 a.

Denne Paragrafs Stykke 1 og 2 lyder saaledes:

»Naar Sagen er optaget til Dom paa Grundlag af en af Nævningerne afsagt og derpaa af Retten tiltraadt Kendelse, som gaar ud paa, at Tiltalte er skyldig i et ham paasigtet Forhold eller flere saadanne, og naar der paa Grundlag af Kendelsen skal træffes Afgørelse om en heraf følgende i Straffeloven omhandlet Retsvirkning, sammentræder Dommere og Nævninger til Dommens Vedtagelse under Ledelse af Rettens Formand. Hver Nævning har herved een Stemme, medens den samlede Vægt af de indbyrdes lige Dommerstemmer er lig Nævningernes samlede Tal. Hvis undtagelsesvis kun 11 Nævninger medvirker, har den efter Embedsalden yngste Dommer een Stemme mindre end den eller de øvrige Dommere. Ved lige Stemmetal gælder med Hensyn til Strafudmaalingen det for Tiltalte gunstigste Resultat. Stemme afgives skiftevis af fire Nævninger og en Dommer, saaledes at Nævningerne stemmer først og Retsformanden sidst. Iøvrigt finder Reglerne i §§ 214 og 216 tilsvarende Anvendelse paa Rettens Raadslagning og Afstemning.

Saafernt en Nævning erklærer, at han ikke ønsker at afgive Stemme, kan Stemmeafgivning ikke paalægges ham, men ved Optællingen af de øvrige Stemmer regnes da vedkommendes Stemme som afgivet for den for Tiltalte gunstigste Afgørelse, for hvilken nogen iøvrigt har stemt.«

Af Henvisningen til § 216 følger, at Retsformandens Stemme er afgørende i Tilfælde af Stemmелighed om andre Spørgsmaal end Strafudmaaling, f. Eks. om Valg mellem paa den ene Side almindelig Fængsel og paa den anden Side Ungdomsfængsel, Psykopatfængsel, Arbejdshus eller Sikkerhedsforvaring og om Anvendelse af Straffelovens § 70 eller andre i Straffelovens Kapitel 9 omhandlede Retsfølger, altsaa ogsaa Frakendelse af de borgerlige Rettigheder ifølge § 78. Af Henvisningen til § 214, sammenholdt med Ordene i § 906 a, 1ste Punktum i. f. (»til Dommens Vedtagelse . . .«)

følger, at de nærmere Bestemmelser om, hvorledes Nævningerne skal fordeles i de 3 Afstemningsgrupper, træffes af Rettens juridiske Medlemmer. Nogen Regel svarende til Bestemmelsen i § 214, Stk. 1, om, at den yngre Domsmand stemmer for den ældre, er ikke givet i § 906 a. Antagelig vil man i Praxis følge denne Regel eller lade den Rækkefølge, i hvilken Nævningerne er udtagne være afgørende, idet man dog maaske vil lade Ordføreren stemme sidst. I hvert Fald vil det sikkert være klogt, om man altid følger samme Regel.

Reglen i § 906 a, Stk. 2, maa formentlig forstaas saaledes, at naar en Nævning ikke ønsker at afgive Stemme, medregnes hans Stemme overhovedet kun i Spørgsmaalet vedrørende Strafadmaalingen, jfr. Ordene »den for Tiltalte gunstigste Afgørelse«.

Erstatningsspørgsmaal, jfr. Retsplejelovens Kapitel 89, er ikke — saaledes som det var foreslaaet af Retsplejeudvalget — inddraget under § 906 a, men den nugældende Bestemmelse i § 993, der vist aldrig er benyttet i Praxis, opretholdes. Denne Regel gaar ud paa, at Retten, naar hertil er særlig Grund, kan forelægge Nævningerne Spørgsmaal, saavel om Skade er bevirket ved Forbrydelsen, som om Erstatningens Størrelse. Ved Stemmeafgivningen bliver den Sum gældende, som har over Halvdelen af Stemmerne for sig, naar dertil medregnes de Stemmer, som er afgivne for et højere Beløb.

I Forbindelse med den nye Bestemmelse i § 906 a er den ved Loven af 1932 indførte Bestemmelse i § 886 a om Nævningernes Afgørelse af Spørgsmaal om formildende eller skærpende Omstændigheder ophævet, idet disse Spørgsmaal, som naturligt er, henlægges til Afgørelse efter § 906 a af den af Dommerne og Nævningerne bestaaende samlede Ret.

Om Retsformandens Tilstedeværelse under Nævningernes Raadslagning var der ikke optaget Bestemmelser i Regeringens Løvforslag. Under Rigsdagsbehandlingen blev Spørgsmaalet imidlertid rejst, og Resultatet blev, at der i Loven af 1936 blev gennemført Regler herom i § 895.

Denne Paragrafs to første, nye Stykker lyder saaledes:

»Naar Nævningernes Ordfører skønner, at Nævningerne har haft behørig Lejlighed til en foreløbig Drøftelse af Sagen, paabegyndes den egentlige Raadslagning. Under denne skal Formanden, dersom mindst 5 af Nævningerne udtaler Ønske derom, være til Stede i Nævningernes Forsamlingsværelse for at besvare de Spørgsmaal, som Nævningerne i Anledning af Sagen maatte ønske at stille ham. Endvidere er han da beføjet til selv at tage Ordet, naar han finder det paakrævet for at forhindre Fejltagelser fra Nævningernes Side. Naar Retsformanden udtaler sig i Medfør af disse Bestemmelser, skal Retsskriveren tilkaldes og optage det væsentlige af Udtalelserne i den i § 876 omtalte Bog, hvoraf Forsvareren og Stadsadvokaten kan kræve Udskrift, naar Rettens Dom i Sagen er faldet. Retsformanden kan, naar han maatte finde det rigtigst, vælge at give Nævningerne de fornødne Oplysninger paa den i § 898 foreskrevne Maade.

Naar Nævningernes Ordfører skønner, at Raadslagningen vil kunne afsluttes, forlader Formanden, dersom han har været til Stede under Raadslagningen, Nævningernes Forsamlingsværelse. Herefter afslutter Nævningerne Raadslagningen, inden der skrives til Afstemning.«

Efter denne Bestemmelse vedbliver Nævningernes Afstemning at være hemmelig ogsaa i Forhold til Retsformanden. Raadslagningen deles i 3 Afsnit, en indledende Drøftelse, den egentlige Raadslagning og en Afslutning inden Afstemningen. Under det indledende og det afsluttende Afsnit skal Nævningerne som hidtil være alene, men under den egentlige Raadslagning skal Retsformanden, dersom mindst 5 Nævninger udtaler Ønske derom, være tilstede. Tallet 5 er alene valgt for at tilkendegive, at der bør være en vis, ikke helt ubetydelig Stemning blandt Nævningerne for at tilkalde Retsformanden.

Ifølge Motiverne er Reglen givet, fordi der skønnes at være Trang til en Ordning, under hvilken Nævningerne

kan stille Spørgsmaal til Retsformanden paa en mere formlos og mindre besværlig Maade end den i Retsplejelovens § 898 foreskrevne, i Praxis lidet benyttede Maade, nemlig at sætte Retten. Adgangen til at benytte § 898 i Stedet for den nye Regel er dog opretholdt saavel for Retsformanden som for Nævningerne — hvilket formentlig vil sige enten Ordføreren eller et Flertal af Nævningerne.

Ifølge § 945, Stk. 1, Nr. 2, saaledes som dette Stykke er blevet ændret, vil Anke kunne rejses paa Grundlag af Retsformandens i Nævningeværelset givne Vejledning i Loven paa samme Maade, som hvor der er Tale om den egentlige Retsbelæring efter § 893.

Det er forstaaeligt, at Lovgivningsmagten har søgt at raade Bod paa de Ulemper ved Nævningeproceduren, der er en Følge af den skarpe Adskillelse mellem Retten og Nævningerne. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om der kan opnaas noget virkelig værdifuldt paa anden Maade end ved konsekvent at gaa helt over til Domsmandsinstitutionen, der muliggør et frugtbart Samarbejde mellem Rettens juridiske og dens læge Element ved at knytte dem sammen til en Kollegialret, med lige Beføjelser for hvert af Rettens Medlemmer. Under en Domsmandsordning muliggøres et Samarbejde, uden at der skabes en Gruppedeling mellem Jurister og Lægmand. Dette lader sig derimod meget vanskeligt gøre under en Nævningeordning, saalænge Skyldspørgsmaalets Afgørelse lægges helt i Læggdommernes Hænder alene. Ændringer, som de ved Loven af 1936 gennemførte, vil næppe kunne betegnes som mere end et halvt Skridt, der vel giver Udtryk for den hidtidige Ordningens Mangler, men ikke skaber Sikkerhed for disses Afhjælpning. Og medens det er tvivlsomt, hvilke Fordele de nye Regler vil bringe, er det givet, at de vil skabe nye Vanskeligheder. Reglen i § 895 føjer til Retsformandens i Forvejen vigtige og ansvarsfulde Hverv en ny vanskelig Opgave, hvis rette Varetagelse vil kræve megen Takt og Forstaaelse, og som maaske trods al anvendt Omhu og

Varsomhed i Udøvelsen vil virke svækkende for Stillingen som Retsformand i Nævningesager. Nogen saglig Begrundelse for, at Retsformandens Nærværelse ikke er gjort obligatorisk, men afhængig af 5 Nævningers Ønske, kan sikkert ikke anføres. Og Reglen i § 906 skaber en Domstol bestaaende af 15 Medlemmer med ialt 24 Stemmer, et Organ, der sikkert vil komme til at virke tungt og langsomt i Sammenligning med Domsmandsretterne. Det er et Spørgsmaal, om man ikke, naar man vilde give Nævningerne Andel i Strafudmaalingen, hellere skulde have valgt Regeringslovforslagets Ordning. Den Tid, som Nævningernes Valg af 3 Repræsentanter vilde tage, vilde antagelig kun betyde en mindre Forsinkelse end den, der bliver en Følge af, at en Ret paa 15 Medlemmer — i Stedet for 6 — skal raadslaa og stemme. Forøvrigt synes det urimeligt, at man, naar Retten og Nævningerne bringes i nærmere Kontakt med hinanden, stadig opretholder det traditionsbundne store Antal af 12 Nævninger i en Nævningesag.

Hvis man havde opretholdt de hidtidige Former for Nævningeproceduren, vilde man i de kommende Aar have haft en udmærket Lejlighed til at anstille Sammenligning mellem Fordelene og Manglerne ved Nævningeinstitutionen og Domsmandsinstitutionen. Ved nu at ændre den førstnævnte saaledes, at den bliver en uklar Mellemlinje mellem det ene og det andet, glipper denne Mulighed.

III. Strafferetsplejens Offentlighed.

A. Medens Retsplejelovens § 29 allerede inden 1932 indeholdt en Regel om, at Dørene kan lukkes i borgerlige Sager, naar offentlig Forhandling vilde tilføje nogen en ufornoden Krenkelse, fandtes der ikke nogen tilsvarende Regel for Straffesager.

Ved Lov Nr. 209 af 23. Juli 1932 blev der imidlertid i § 31, Stykke 3, indsat en ny Bestemmelse, der blandt andet gaar ud paa, at offentlig Gengivelse af Forhand-

lingerne — ogsaa Domsforhandlingen — i Straffesager, selvom Dorene ikke er lukkede, af Retten undtagelsesvis kan forbydes helt eller delvis, naar særegne Omstændigheder giver Grund til at antage, at saadan Gengivelse vil tilføje en Person, der ikke er sigtet under Sagen, ufornoden Krænkelse, eller naar det begæres af en Sigtet, og Retten skønner, at offentlig Gengivelse vil forvolde ham eller hans nærmeste en uforholdsmæssig stor Lidelse. Denne Ændring skyldtes en Indstilling af det staaende Retsplejeudvalg, der dog havde foreslaaet, at der under de nævnte Betingelser skulde kunne finde en Lukning af Dorene Sted. Retsplejeudvalget rejste i en Skrivelse af 25. November 1935¹⁾ paany overfor Justitsministeriet Spørgsmaalet om at skabe en udvidet Adgang til Lukning af Dorene i Straffesager. Udvalget henviste til, at »Politiets Erfaringer har vist, at der i vidt Omfang — saasom ved Afpresning eller Forbrydelse mod Konssædeligheden — maa regnes med den Kendsgerning, at en Retsforfulgning overhovedet ikke bliver indledet, fordi den, der har været Offer for en Forbrydelse, foretrækker at undlade at reagere, maaske endog at risikere Forbrydelsens Gentagelse, idet han eller hun ikke vil udsættes for Retsmodets Offentlighed og derfor afholder sig fra at gøre Anmeldelse. Der er vistnok særlig Grund til at fremhæve Afpresning, hvorom Københavns Politi i den senere Tid har behandlet et større Antal Sager. Disse Forbrydelser er særdeles farlige, saavel paa Grund af de skæbnesvangre Virkninger, de kan have paa deres Ofres hele Tilværelse, som fordi det maa anses som givet, at Forbryderen ikke alene vil kunne tiltvinge sig økonomiske Fordele, men ogsaa fremkalde ulovlige Handlinger eller usædelige Forhold. Der kan ogsaa nævnes de ikke sjældne Tilfælde, hvor Personer, der driver Homoseksualitet som Erhverv, har gjort sig skyldige i Røveri eller Tyveri overfor Personer, som har søgt Omgang med dem.« Endvidere

¹⁾ Rigsdagstidende 1935—36, Tillæg A, Sp. 2915—20.

henviste Udvalget til Hensynet at skaane for Ulempe og Lidelse dels Personer, der ikke er sigtede, dels — omend med mere Tvivl — den Sigtede eller hans nærmeste, blandt andet i Tilfælde, hvor der er Sandsynlighed for, at be-tinget Dom vil blive givet.

Retsplejeudvalgets Indstilling gik herefter ud paa at hjemle Adgang til at lukke Dørene i de Tilfælde, hvor § 31, Stykke 3, giver Adgang til at forbyde offentlige Gen-givelse, og i Regeringsforslaget blev Indstillingen optaget, omend med Betænkelighed, for saa vidt angaar Hensynet til Sigtede og hans Nærmeste.

Under Behandlingen i Folketinget blev der i Forslaget vedtaget nogle Ændringer, gaaende ud paa, at fremhæve Bestemmelsernes Undtagelseskarakter, at præcisere, at Hen-synet til Sigtede og hans nærmeste kun meget sjældent bør føre til Dørenes Lukning, og at fastslaa, at den nye Bestemmelse ikke bør benyttes i Tilfælde, hvor det skøn-nes tilstrækkeligt at anvende § 31, Stykke 3. Med disse Ændringer blev Reglen gennemført i Loven af 1936, der har givet § 29 følgende Affattelse:

»Retsmøderne er offentlige, hvor ikke det modsatte sær- lig er foreskrevet.

Dog kan Retten undtagelsesvis paa Begæring af en Part eller i Embeds Medfør beslutte, at Dørene skal lukkes, naar Statens Forhold til fremmede Magter eller Hensynet til Sædeligheden eller til Orden og Ro i Retslokalet kræver det.

Det samme gælder i borgerlige Sager, naar offentlig For- handling vilde tilføje nogen en ufor-nøden Krænkelser.

I Straffesager kan Retten beslutte, at Dørene skal lukkes, naar Sigtede (Tiltalte) er under 18 Aar, samt undtagel- sesvis

1) naar særegne Omstændigheder giver Grund til at an- tage, at offentlig Forhandling vilde tilføje nogen en ufor- nøden Krænkelser. I første Række skal dette Hensyn tages til de ved Forbrydelsen forurettede og Vidner, men det

skal ikke være aldeles udelukket, at Bestemmelse i saa Henseende træffes for at undgaa at tilføje Sigtede (Tiltalte) eller hans nærmeste en uforholdsmæssig stor Lidelse. Det er dog i sidstnævnte Tilfælde en Betingelse, at Sigtede (Tiltalte) selv begærer det;

2) med Hensyn til Retshandlinger, som finder Sted uden for Domsforhandling, naar særegne Omstændigheder giver Grund til at antage, at Retsmødets Offentlighed vil være til Hinder for Sagens Oplysning.

Det bør dog iagttages, at Dørene ikke lukkes i Tilfælde, hvor det skønnes tilstrækkeligt at anvende Reglerne i § 31, 3die Stykke.

Domme afsiges stedse i et offentlig Møde.«

Den nye Regel kan benyttes under hele Sagens Behandling, altsaa ogsaa under Domsforhandlingen; det er netop her, at §§ 29 og 31 har vist sig ufyldstgørende, blandt andet i Afpresningssager. Af Formuleringen og Motiverne fremgaar det tydeligt, at Lukning af Dørene af Hensyn til Sigtede eller hans nærmeste skal være en meget sjælden Undtagelse, og det vilde altsaa være i absolut Strid med Bestemmelsen at bringe den til Anvendelse i Almindelighed i Sager, hvor det paa Forhaand er antageligt, at der vil blive givet betinget Dom.

At Sigtedes Begæring skal foreligge, hvor Hensynet til ham selv er det afgørende, synes rimeligt. Derimod synes det ikke konsekvent, naar hans Begæring kræves ogsaa i Tilfælde, hvor det er Hensynet ikke til ham selv, men til hans nærmeste, der tages i Betragtning. I Tilfælde, hvor Sigtedes og hans nærmestes Interesser er modstridende, vil dette kunne føre til et urimeligt Resultat, hvis Sigtede nægter at fremsætte Begæring og derved hindrer Dørenes Lukning. Saadanne Tilfælde vil dog formentlig saa sjældent komme til at foreligge rent, at det er forstaaeligt, at Loven har bortset fra dem og lagt mere Vægt paa, at Sigtede dog altid er Hovedpersonen, og at Lukning af Dørene derfor i disse Tilfælde ikke bør kunne ske uden hans

Samtykke. I Landstinget blev der af et Mindretal stillet Ændringsforslag paa dette Punkt idet Betingelsen om Nødvendigheden af Sigtedes Begæring foresloges helt stroget, men dette blev forkastet.

Naar der ifølge den nye Bestemmelse i § 29, Stk. 4, Nr. 1, holdes Retsmøde for lukkede Døre, skal der ifølge § 731 altid beskikkes Forsvarer for Sigtede.

Efter Begrundelsen for de nye Regler skulde man mene, at disse burde være sat i Kraft snarest muligt. Ikke desto mindre træder disse Bestemmelser ligesom Lovens øvrige Regler først i Kraft den 1. Juli 1937, tiltrods for at der her ingen forberedende Foranstaltninger — saaledes som med Hensyn til Domsmandsinstitutionen — er at træffe, og tiltrods for at man i Landstinget gjorde opmærksom paa Spørgsmaalet.

B. I den senere Tid er det hændt nogle Gange, at Dagspressen, medens Domsforhandlingen i en Straffesag stod paa, har indeholdt Artikler, der ret indgaaende drøftede Mulighederne for Tiltaltes Skyld. Dette er naturligvis overordentlig uheldigt, især i Sager, i hvilke Læglommere medvirker. Om Nævningesager bestemmer Lovens § 866 som ovenfor omtalt, at Retsformanden skal paaminde Nævningerne om, at de, indtil deres endelige Kendelse er afgivet, ikke angaaende Sagen maa have Samtale eller Forbindelse med nogen anden end Retten gennem dennes Formand. Denne Forskrift bliver let ganske illusorisk, naar Nævningerne under en Sag, der tager flere Dage, kan læse Pressens Drøftelse af Skyldspørgsmaalet.

Det omhandlede Forhold fra Pressens Side har imidlertid ikke kunnet rammes, idet det ikke omfattes af den eneste herhenhørende Bestemmelse, Lovens § 1017, ifølge hvilken man straffer den, som i Tale eller Skrift beregnet paa at virke i en videre Kreds, 1) forsætlig eller ved grov Uagtsomhed giver væsentlig urigtige Meddelelser om en Straffesag, der endnu ikke er endeligt afgjort eller bort-

faldet, eller 2) lægger Hindringer i Vejen for Sagens Oplysning. Denne Bestemmelse, som forøvrigt vistnok aldrig har været anvendt i Praksis, er derfor ufyldstgørende, hvilket særlig vil være uheldigt, naar Lægdommeres Medvirken i Straffesager udvides i et saadant Omfang, som Tilfældet er ved Domsmandsinstitutionens Indførelse.

I en Indstilling af 25. November 1935¹⁾ havde det staaende Retsplejeudvalg derfor indstillet, at Reglen i § 1017 blev udvidet til ogsaa at gælde den, der paa den nævnte Maade »i Tiden fra Domsforhandlingens Begyndelse og indtil Dommens Afsigelse i en Straffesag fremsætter Udtalelser, der — udover en Gengivelse af det i Retten passerede — gaar ud paa at drofte Skyldspørgsmaalet eller Sagens Udfald iøvrigt.«

Under Behandlingen i Folketinget viste der sig Enighed om, at en Regel tiltrænges, men at det burde overvejes, dels om Tidsrummet for Forbudet var rigtigt afgrænset, dels om de Udtalelser, som skulde være forbudt, var karakteriserede paa heldig Maade.

I første Henseende er Forholdet det, at et Forbud, der kun gælder under Domsforhandlingen, ikke med Sikkerhed kunde siges at blive effektivt. Pressens Omtale af Retsager finder netop hyppigt Sted, medens Forundersøgelsen løber. Man enedes derfor om at lade Forbudet gælde fra Sagens Begyndelse, indtil endelig Dom i Sagen er afsagt.

Spørgsmaalet om, hvorledes man bør fastsætte Grænsen for de Udtalelser, som under Sagens Gang skal være forbudt, voldte større Besvær. Man befinder sig her paa et Omraade, hvor det sikkert er overordentligt vanskeligt at lovgive, og heldigst vilde det have været, om man kunde have undgaaet dette og overladt Pressen selv at drage Grænsen. Efter indhøstede Erfaringer er det dog forstaaeligt, at man har følt Trang til at søge en Lovregel gennemført.

Lovforslagets af det staaende Retsplejeudvalg formulerede

¹⁾ Rigsdagstidende 1935—36, Tillæg A, Sp. 2933—34.

Affattelse var utvivlsomt allfor vag. Folketinget vedtog en Ændring, hvorefter Forbudet skulde ramme »Udtalelser, der gaar ud paa at fastslaa Sigtedes Skyld eller Ikke-Skyld«. I Landstinget valgte man Formuleringen »Udtalelser, der er egnet til paa uforsvarlig Maade at paavirke Dommerne, Domsmandene eller Nævningerne«, og denne Formulering blev gennemført i Loven. Efter Formaalet med Bestemmelsen maa denne Formulering sikkert siges at være den heldigste.

Forbudet falder bort, naar endelig Dom i Sagen er afsagt. Endvidere falder det naturligvis bort, naar Sagen er bortfaldet. Dette er ganske vist ikke udtrykkeligt sagt, saaledes som i Paragraffens Nr. 2, men følger deraf, at naar Sagen er bortfaldet, er ogsaa Muligheden for at paavirke Retten med Hensyn til Sagens Afgørelse bortfaldet.

Yderligere er der i Begyndelsen af § 1017 indføjet en ny saalydende Indledning: »Offentlig Gengivelse af Retsforhandlinger skal være objektiv og loyal.« Bestemmelsen er givet efter engelsk Mønster, men man har dog ikke fastsat Straf for Overtrædelser. Herefter er der snarest kun Tale om en Slags Programudtalelse. Dog kan Reglen vel faa nogen Betydning ved Fortolkningen af den efterfølgende Del af Paragraffen, ligesom den vel ogsaa vil kunne give en vis Støtte for Erstatningskrav, som maatte blive rejst overfor Pressen.

C. Under Behandlingen i Folketinget af Lovforslaget skete det, at en Politimester paa særdeles uheldig Maade under Efterforskningen i en Straffesag udtalte sig til Pressen kategorisk om Rigligheden af den rejste Sigtelse, en Sigtelse som senere viste sig at maatte frafalde af Anklagemyndigheden. Pressen udnyttede skaanselsløst Politimesterens Udtalelser. Dette gav Anledning til, at der i Loven af 1936 blev indføjet en ny saalydende Bestemmelse i § 1016 a:

»Ingen, som i Embeds Medfør er beskæftiget med en Straffesag, maa, saalænge Sagen ikke er paadømt eller bortfaldet, udtale sig uden for Retten til Offentligheden angaaende Skyldspørgsmaalet.«

I Motiverne siges det, *at* det drejer sig om en Bestemmelse, som vel skulde synes selvfølgelig, men som det dog i Praksis synes tiltrængt at lovfæste, *at* Reglen ogsaa omfatter den valgte Forsvarer, *og at* den ikke udelukker en paakrævet Berigtigelse af muligt fremkomne urigtige Rygter.

Det er beklageligt, at det skulde være nødvendigt at give Lovregler om dette Spørgsmaal. Politiet vil i vanskelige Straffesager ikke sjældent kunne drage Nytte af at være i Kontakt med Pressen, og der er ingen Tvivl om, at den bedste Løsning af Spørgsmaalet var den, at de personlige Kræfter, der har med Strafferetsplejen at gøre, selv var i Stand til uden Lovregel efter konkret Skøn at drage Grænsen for det rigtige paa smidig Maade. En Lovregel vil let virke for stift i Praksis. Dette viser ogsaa Motivernes ovennævnte Bemærkning om, at Reglen ikke udelukker en paakrævet Berigtigelse af muligt fremkomne urigtige Rygter. Dette fremgaar nemlig ikke af Lovteksten og viser, at man ogsaa her bevæger sig paa et Felt, hvor det er særdeles vanskeligt at lovgive. Og der er her den Forskel fra Omraadet for § 1017, at man ogsaa uden en ny Lovregel ad administrativ Vej kunde naa et væsentligt Skridt i den ønskede Retning. I hvert Fald for Anklagemyndighedens Vedkommende maatte de fornødne Bestemmelser kunne gives af Justitsministeren, jfr. Retsplejelovens §§ 106 og 712.

Naar Sagen er paadomt eller bortfaldet, gælder Bestemmelsen i § 1016 a ikke. Heraf følger dog naturligvis ikke, at enhver Udtalelse angaaende Skyldspørgsmaalet skulde være frit tilladeligt, idet der jo bl. a. kan blive Spørgsmaal om Straf for Ærefornærmelser og Erstatning. Da Reglen benytter Udtrykket »paadomt«, ikke som § 1017 »endelig afgjort« og »endelig Dom«, vil den kun være gældende, indtil Dom i første Instans er afsagt. Dette staar naturligvis i Forbindelse med, at Reglen hviler paa det Synspunkt, at saakænge der ikke foreligger en Domstols Afgørelse, bør de med Sagen beskæftigede Personer overfor Offentligheden forholde sig tavse med Hensyn til Skyldspørgsmaalet. Dette Synspunkt

gør sig jo ikke længere gældende, naar Dom i første Instans er afsagt, medens det til Grund for § 1017, Nr. 3, liggende Formaal, at forhindre uforsvarlig Paavirkning af Retten, gør sig gældende, saalænge *endelig Dom* ikke er afsagt.

Loven af 1936 vil i Forbindelse med Loven af 1932 betyde saa væsentlige Ændringer i Retsplejelovens tidligere Regler om Strafferetsplejen, at der næsten kan tales om en Fornyelse af denne. Domsmandsinstitutionens Indførelse vil stille betydelige Krav til alle de Faktorer, der medvirker i Strafferetsplejen, Krav, der vil føles ikke mindst af dem, der er Modstandere af Institutionen, hvilket blandt Juristerne ikke er faa, Forhaabentlig vil dog alle — saavel Tillængere som Modstandere — forstaa, at det — set paa langt Sigt — vil være baade rigtigst og klogest, at hver yder den bedst mulige Indsats til Domsmandsordningens heldige Gennemførelse og til Skabelse af det Samarbejde mellem Jurister og Lægmand, der er Grundtanken i hele Ordningen og bestemmende for dens Værdi. Erfaringerne fra andre Felter herhjemme for saadant Samarbejde skulde berettige til at nære Haab om, at Institutionen vil bestaa sin Prøve, og at den vil blive en værdifuld Nydannelse indenfor vor Strafferetspleje ved at skabe den Forbindelse mellem Domstolene og Befolkningen, som ingen Strafferetspleje i vore Tider i det lange Løb kan undvære, naar Tilliden til Domstolene skal opretholdes. I samme Retning gaar Erfaringerne fra Norge, hvor Domsmandsinstitutionen har virket siden 1890.